

Кательницька Л.В.

аспірант,

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

АНТИАЛКОГОЛЬНА КАМПАНІЯ НА ЧЕРНІГІВЩИНІ У 1985–1988 РР.

На початку періоду Перебудови проводилася антиалкогольна кампанія. В її рамках відбувалися заходи спрямовані на утвердження тверезого способу життя, які здійснили суттєвий вплив на функціонування радянського суспільства та його подальшу долю. В історіографії дана кампанія оцінювалася неоднозначно та вважалася однією з найсуперечливіших ініціатив влади часів Перебудови.

Особливості проведення антиалкогольної кампанії на Чернігівщині не досліджувалися вченими. В період Перебудови у ЗМІ області розміщувалися публікації, в яких розповідалося про перебіг боротьби з пияцтвом, алкоголізмом та самогоноварінням. В обласних і районних виданнях з'явилися рубрики під такими назвами, як «За здоровий побут», «Пияцтву – бій», «Тверезість – норма життя», «За ефективну працю і здоровий побут» тощо.

Метою публікації є дослідження перебігу антиалкогольної кампанії на Чернігівщині в 1985–1988 рр., заходів влади в напрямку утвердження тверезого способу життя та ставлення населення до даної акції.

7 травня 1985 р. прийняті Постанова ЦК КПРС «Про заходи щодо подолання пияцтва і алкоголізму» та Постанова Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подолання пияцтва та алкоголізму, викорененню самогоноваріння», які вказували на необхідність адміністративним, партійним та державним органам посилити боротьбу з пияцтвом [1, с. 77].

Вже 31 травня 1985 р. перший секретар Чернігівського обкому КПУ Л. І. Палажченко у доповіді на пленумі обкому партії відмітив, що у всіх колективах потрібно «створити обстановку нетерпимості до пияцтва, суворіше питати з членів партії, і насамперед з керівних працівників, які зловживають алкоголем чи миряться з чарколюбамі...» [2, с. 2]. У подальшому на засіданнях облвиконкому під час обговорення роботи районних та сільських Рад народних депутатів наголошувалося на необхідності активно проводити боротьбу з пияцтвом, алкоголізмом і самогоноварінням.

Слід вказати, що в 1985–1986 рр. на Чернігівщині стали активно працювати комісії по боротьбі з пияцтвом при виконавчих комітетах Рад, в радгоспах, колгоспах, на підприємствах. Але з часом їх діяльність почала набувати не систематичного характеру.

Як стверджував Ю. Латиш, влада намагалася надати антиалкогольній кампанії громадський імпульс, тому підкреслювала її добровільність. З даною метою було створено Всесоюзне добровільне товариство боротьби за тверезість та аналогічні товариства в республіках [3, с. 295].

17 жовтня 1985 р. пройшла установча конференція обласного добровільного Товариства боротьби за тверезість (УДТБТ). Було створено 27 районних і міських рад правління. Метою діяльності Товариства

проголосили об'єднання прибічників тверезого способу життя для роботи у напрямку подолання пияцтва й алкоголізму. Одним із найголовніших його завдань стала організація безалкогольних обрядів [4, с. 3]. Члени даної організації проводили рейди, роз'яснювально-профілактичну роботу з особами, які часто вживали спиртні напої. Товариство брало участь у Всесоюзному рейді «За ефективну працю і здоровий побут».

На Чернігівщині діяльність УДТБТ не завжди була ефективною, інколи мала формальний характер. 5 квітня 1986 р. на пленумі обкому Компартії України Л. І. Палажченко констатував: «Хвилює те, що не стала ще повсюдною непримиренність до пияцтва. Не сказала тут свого слова й обласна організація добровільного Товариства боротьби за тверезість» [5, с. 2].

У рамках антиалкогольної кампанії в області випускалися сатиричні листівки, проводилися бесіди та консультації. Активну пропаганду здорового способу життя проводили працівники преси, радіо, телебачення. Товариство «Знання» розробило цикл лекцій на антиалкогольну тематику, які читалися в різних трудових колективах. Вдосконалювалася робота культосвітніх установ, клубів за інтересами, поступово виникали клуби тверезості. Організовувалися виступи агіткультбригад, тематичні вечори, випуск фотогазет, в яких засуджувалося пияцтво, показувалися його шкідливі наслідки.

Варто підкреслити, що більшість населення Чернігівщини виступала проти пияцтва. Наприклад, у Городнянському р-ні в червні 1986 р. розпочався рух під гаслом «Зробимо Городнянщину зоною тверезості» [6, с. 1]. Такий рух поширився в деяких селах Борзнянського, Козелецького, Семенівського, Сосницького та інших районів.

На жаль, не всі жителі Чернігівщини підтримували нову антиалкогольну політику. Траплялися навіть випадки, коли окремі члени Комуністичної партії порушували законодавство в даній сфері. 18 липня 1986 р. на пленумі обкому Компартії Л. І. Палажченко зазначав: «Серед найбільш невідкладних завдань – боротьба за утвердження тверезого способу життя. Уже більше року ми говоримо про необхідність тут жорстокості і послідовності, але в багатьох випадках далі розмов справа не просувається. Деякі керівники і секретарі партійних організацій очікують, що порядок у їх колективах прийде наводити хтось сторонній. А часом вони й самі беруть участь у п'янках» [7, с. 3].

Ігнорували закон і деякі продавці. У І півріччі 1985 р. правоохоронні органи виявили більше 100 порушень правил торгівлі алкогольними напоями. Варто зауважити, що в області спиртне могли реалізуватися лише за спеціальними дозволами виконкомів місцевих Рад у робочі дні з 14 до 19 години, у неділю – з 11 до 15 години, що призводило до виникнення черг. Крім того, алкогольні напої вилучалися з торгових точок, які знаходилися поблизу промислових підприємств [8, с. 3]. З червня 1985 р. до квітня 1986 р. мережа магазинів по торгівлі вино-горілчаними виробами була скорочена на 64%, у громадському харчуванні – на 85%. Спиртне припинили продавати в 982 населених пунктах [9, с. 2]. Загалом, з 1985 до 1988 р. реалізація алкоголю через торговельну мережу скоротилася на третину.

Таким чином, на Чернігівщині у 1985–1988 рр. спостерігалось значне скорочення виробництва алкогольних напоїв. Але збільшився продаж цукру, що свідчить про зростання самогоноваріння.

У 1987–1988 рр. самогоноваріння набуло значного поширення. Про це свідчить те, що в 1987 р. цукру продали на 4256 тонн більше, ніж у 1986 р. За вказаний період міліція виявила 3744 випадків самогоноваріння [10, с. 3].

Станом на липень 1985 р. на Чернігівщині працював наркологічний диспансер, діяло 19 наркологічних пунктів. Для тих, хто не бажав добровільно лікуватися, передбачалися заходи примусового характеру. Наприклад, виконком Ріпкинської районної Ради народних депутатів створив лікувально-трудова центр у с. Олешня на базі місцевого заводу будівельних матеріалів. Даний заклад працював на повному госпрозрахунку. Строк перебування в ньому становив два місяці, за потреби він міг бути продовжений [11, с. 2]. Загалом, у 1988 р. в області працювало 9 наркологічних відділень на базі цегельних заводів у восьми районах і в м. Ніжині.

Вжиті заходи сприяли тому, що з 1985 р. по 1987 р. в області зменшилась кількість хворих на алкоголізм та алкогольні психози [8, с. 3]. Але в 1986–1988 рр. зросла кількість наркоманів та токсикоманів.

Як виявилось, антиалкогольна кампанія була короткочасною. Вже у вересні 1988 р. М. Горбачов заявив, що «в здійсненні правильної лінії ми перестарались, як завжди» [3, с. 301]. Поступово кампанія втратила свою актуальність і її почали згортати. Цьому сприяли економічна криза та невдоволення частини населення заходами, які проводилися в рамках боротьби із «зеленим змієм».

Отже, у 1985–1988 рр. на Чернігівщині відбувалася антиалкогольна кампанія. В її рамках було створено обласне добровільне Товариство боротьби за тверезість, виникали клуби тверезості, організовувалася антиалкогольна пропаганда, влаштовувалися безалкогольні свята тощо. Але заходи, що проводилися під час антиалкогольної кампанії, часто мали формальний характер. Вимоги антиалкогольних законодавчих актів не завжди реалізувалися на практиці. Частина населення не підтримувала нової політики.

Список використаних джерел:

1. Латиш Ю. В. Антиалкогольна кампанія в УРСР на початку Перебудови / Ю. В. Латиш // Питання історії України. – Чернівці, 2010. – Т. 13. – С. 76–80.
2. Гідно зустріти партійні з'їзди: Пленум обкому Компартії України // Деснянська правда. – 1985. – 31 травня (№ 104). – С. 1–3.
3. Латиш Ю. Антиалкогольна кампанія в Донбасі в другій половині 1980-х рр. / Ю. Латиш // Південний архів. Історичні науки. – Херсон, 2010. – Вип. 31-32. – С. 294–302.
4. Тверезість – справа всіх // Деснянська правда. – 1985. – 13 грудня (№ 238). – С. 3.
5. Наполегливо боротися за виконання рішень XXVII з'їзду КПРС: З доповіді першого секретаря обкому партії Л. І. Палажченка // Деснянська правда. – 1986. – 6 квітня (№ 70). – С. 1–2.
6. Демченко Т. Тверезість норма життя / Т. Демченко // Деснянська правда. – 1986. – 11 червня (№ 114). – С. 1.

7. П'ятиріччі прискорення – ініціативу і відповідальність: 3 доповіді першого секретаря обкому партії Л. І. Палажченка // Деснянська правда. – 1986. – 19 липня (№ 141). – С. 1–3.
8. Вошкін Ю. Єдиним фронтом / Ю. Вошкін // Деснянська правда. – 1985. – 2 липня (№ 125). – С. 3.
9. Ткачук В. На шляху перебудови / В. Ткачук // Деснянська правда. – 1986. – 8 квітня (№ 71). – С. 2.
10. Євдокимов О. З пияцтвом – не по дорозі / О. Євдокимов // Деснянська правда. – 1988. – 7 червня (№ 111). – С. 3.
11. Захарченко В. «Прошу направити на лікування» / В. Захарченко, В. Немченко // Деснянська правда. – 1986. – 27 квітня (№ 85). – С. 2.

Колеснікова К.А.

аспірант,

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ПОБУДОВА ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ КОНЦЕПЦІЇ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ У ПІСЛЯВОЄННІ РОКИ, 1945-1969 РР.

Після Другої світової війни зовнішня політика Вашингтону зазнала разючих змін, розташування сил на міжнародній арені змінилося, старі актори були не в змозі виконувати свої зобов'язання перед світом та настав час для формування нової системи міжнародних відносин. На тлі розореної війною Європи, Америка, ВНП та армія якої за час війни значно зросли, мала усі шанси обернути ситуацію на свою користь. Білий Дім розпочав активну агітацію відмови від ізоляціоністичних настроїв в країні та залучення США у велику політику.

За цих обставин Сполучені Штати, на чолі з Гарі Труменом, який прийшов до влади після раптової смерті Франкліна Рузвельта 12 квітня 1945 р., розпочав побудову нового підходу до зовнішньої політики. Він повністю відмовився від політики самоізоляції та поставив у центр політичних інтересів США боротьбу з єдиним можливим суперником, – СРСР, створення обширної зони впливу та захист національних інтересів.

Першою ознакою відмови від помірної політики Білого Дому стала підтримка Вашингтону промови У. Черчилля у американському місті Фултон 5 березня 1946 р. Вона мала провокаційний характер та остаточно дало зрозуміти усьому світу, що відтепер ворогом номер один стала Москва.

12 березня 1947 р. була проголошена «Доктрина Трумена», яка на законодавчому рівні закріпила новий зовнішньополітичний курс Америки заснований на політиці «стримування». За визначенням німецького історика Б. Грайнера вона передбачала «що всіма засобами, включаючи готовність піти на ризик війни, повинне обмежуватися подальше зростання авторитету і впливу Радянського Союзу» [4, с. 30]. Саме він був закладений в основу побудови